

G A Z E T A

Wielkiego

Xięstwa

P O Z N A Ń S K I E G O.

Nakładem Drukarni Nadwornej *W. Dekera i Spółki*. — Redaktor: *A. Wannowski*.

N° 232. — W Piątek dnia 4. Października 1833.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 1. Października.

Przybył tu: Generał-Major i kommanderujący rotą brygadą jazdy, Wrangel, z Poznania.

Wyjechał stąd: J. O. Generał piechoty, generalny Adjutant N. Cesarza Rosyjskiego i Minister dworu Cesarskiego, Xiążę Wołkoński, i Cesarsko-Rosyjski Generał-Major i dyrygujący szkołami artyleryi, Pewen, do Petersburga.

Xiążę Paweł Sapieha do Warszawy.

Z dnia 2. Października.

JO. panujący Xiążę Nassau przybył tu z Modlina.

Wiadomości zagraniczne.

W ł o c h y.

Z Wenecyi, dnia 14. Września.

Onegdaj przybył tu J. K. M. Xiążę Fryderyk Pruski. Wczoraj zwiedził zbrojownią tutejszą. Bawi tu też od wczorajszego dnia Generał francuzki, Baron Cubières, dowódzca załogi francuzkiej w Ankonie, aby rodzinę swoją, bawiącą tu od kilku tygodni, z sobą zabrać. —

Prócz tego spostrzegamy tu nadzwyczajnie wiele mistrzów każdego rodzaju.

B e l g i a.

Z Bruxelli, dnia 21. Września.

Dzienniki tutejsze umieszczają teraz pismo Króla Leopolda do Papieża. Pismo to jest w osnowie następującej:

„Ojcze Święty! Gdy przed rokiem powołany przez Opatrzność i życzenie narodu, udałem się w pośród ludu belgijskiego, aby się zupełnie losowi jego poświęcił, jedném z pierwszych moich starań było jak najprędzszemu ponowieniu związków z Stolicą Apostolską, które polityczne wypadki na chwilę przerwały. Przekonany, iż nie zostały wyczerpane dawne życzliwe uczucia Ojców Świętych ku ludowi, który po wszystkie czasy tak bardzo odznaczał się przywiązaniem do religii przodków swoich, i pobożną uległością szanownemu Naczelnikowi téj religii; przekonany oraz, iż nowe rękojmie, nadane duchowieństwu katolickiemu przez konstytucyą niepodległą Belgii, mogą być przyjemne dla Stolicy świętej, i przyspieszyć chwilę uznania Belgii z jéj strony, wybrałem osobę, która Waszjéj Świątobliwości miała oznajmić o mojem wstąpieniu na tron, a razem wynurzyć szczere moje życzenia i zapewnienie przyjaźni mojej. Lecz nieprzewidziane okoliczności przeszko- dziły wyjazdowi mego Posła, Gdy stosunki

wzięły teraz szczęśliwszą postać, ja pragnąc Waszej Świątobliwości dać nieobojętny dowód moich uczuć, mianowałem Wice-Hrabiego Karola Vilain XIV. nadzwyczajnym Posłem i pełnomocnym Ministrem przy Dworze Waszej Świątobliwości, i poleciłem mu, aby Waszej Świątobliwości oświadczył, ile przyjaźń Jego cenię, i ile mnie obcrodzi, aby wszystkie moje usiłowania dążyły do dobra ludu belgijskiego, i aby dla niego pozyskać dobrodziejstwo modłów i błogosławieństwa Waszej Świątobliwości. Z temi uczuciami zostaję Waszej Świątobliwości dobrym bratem i szczerym przyjacielem.

W Bruxelli, 22. Sierpnia 1833.

(podp.) Leopold.

Z dnia 23. Września.

Monitor tutejszy zawiera następujące pismo z Antwerpii pod d. 21. m. b.: „Zatrudniano się gorliwie wzmocnieniem grobli Doeler, kiedy w nocy onegdajszej groble tę w jednym miejscu przekopano. Otwór szeroki na 12 metrów o stopę niżej był pod stanowiskiem wody, tak dalece, że ta natychmiast wpadłszy do Polderu pod Doel, tenże całkiem zalała. Dopiero zrana, gdy sprawcy tej niegodziwej operacji znikli, spostrzeżono ten przekop. Natychmiast zajęto się naprawą a dzisiaj wieczorem o bież tamowanie już nad stanowisko wody było wzniesione, tak dalece, że napływowi wody już zaradzono. Generał Buzen wysłał wojska w to miejsce, aby powtórzeniu takowego przedsięwzięcia zapobiedz. Inżynier Desart tym pracom przewodniczący, znajduje się w Doel.

Z dnia 24. Września.

Przybył tu wczoraj Polak, Joachim Lewel.

Z dnia 25. Września.

Hrabina Plater, mieszkająca tu teraz w hotelu de Bel-Vue, od kilku dni chora.

A n g l i a .

Z Londynu, dnia 24. Września.

Xiążę Tallejrand i Xiążna Dino dzisiaj zrana udali się stąd do Paryża; Xiążę polecił się onegdaj w Windsorze łączyć z Państwem, odbywszy wprzód długą rozmowę z Lordem Palmerstonem względem spraw portugalskich. Gazeta Albion sądzi, że Xiążę Tallejrand nie wróci więcej na miejsce Posła przy dworze naszym.

Times zawiera list prywatny z Pizy pod dn. 9. m. b., wedle którego Xiążna Berry jeszcze tam przebywała, czekając ważnych doniesień. W orszaku jej znajdowali się Chateaubriand, Mesnars, Laferronnays i Blacas. — W państwie Toskańskim nastąpiły w nocy

z d. 4. na 5. m. b. liczne nadzwyczaj przyaresztowania, a to równocześnie w Florencyi, Pistoja i Pizie. W ostatniem tém mieście przytrzymała policja młodego Hrabiego Agostino, jednego z najznakomitszej i najbogatszej szlachty kraju.

Na wiadomościach z Portugalii zbywa zupełnie, przynajmniej na pewnych. Kuryer powiada, że statek parowy „Echo“ kilka dni w Lizbonie się zatrzymał, aby mógł nowe przywieść wiadomości; wszakże zdawało się, że Bourmont od d. 5. aż do 12. spokojnie się zachowywał. W Londynie powszechnie rozumieją, że statek ten następnie przez Posła angielskiego spiesźnie do Anglii został wyprawiony z prośbą do rządu o nadestanie pomocy, kiedy Xiążę Braganca oświadczył, że bez obcego wsparcia Lizbona obronić nie zdoła; Lord Palmerston, który z pomiędzy wszystkich Ministrów sam tylko pozostał w Londynie, przelożył tę depezę natychmiast Królowi Jmci w Windsor. Słychać, że korpus 4000czny w Kork zgromadzony otrzyma rozkaz, towarzyszyć młodej Królowej, która wedle zamięnienia powszechności d. 21. z Kork odpłynęła. Twierdzono oraz, że Migueliści złupiwszy pałac Ajuda, d. 9. sami zeń ustąpili. Stosownie do doniesień nadeszłych przez „Echo“, wojsko Rojalistów naokoło Lizbona rozłożone dochodziło z górą do 20,000. Prócz tych operuje Larochejacquelin z 3000 wojska na południowym brzegu Tagu i sądzono, że zajmie wzgórze pod Almejdą, naprzeciw Lizbona. — Kuryer zawiera także wiadomości z Porto, sięgające aż do d. 12. m. b., z których wynika, że statek parowy z 50 oficerami francuzkami, przeznaczonymi dla Dom Miguela, potrafi w bliskości głównej kwatery Bourmonta do brzegu zawinąć, ponieważ eskadra Napiera za wiele ma do czynienia. — Przeważnie zawiera Falmouth Packet, na opak tym wiadomościom, następującą nibyto „Kapitulacją Marszałka Bourmonta“: „Właśnie donoszą nam, że „Echo“ przywoził nowinę o przelożonej dn. 11. m. b. przez Marszałka Bourmont kapitulatory, składającej się z 15 artykułów. Dom Pedro odrzuciwszy tę propozycję, oświadczył, iż niczego nie przyrzeka, tylko że życie Dom Miguela zostanie oszczędzonem. Udano się potem do Lorda W. Russell; za tego radą miał Dom Pedro podpisać kapitulację, którą „Echo“ rządowi przywozi. Gdy statek ten odchodził, bandery radości pozatykane były na okrętach i wszędzie panowała wielka wesołość. Jeśli wiadomość ta się sprawdzi, o czém nie wątpimy, tuszyć sobie wypada, że przybycie

Donny Maryi do Lizbony dzieła pokoju w Portugalii dokończy.“ — — Globe wczorajszy nie dając wiary tym nowinom, rozumie jednak, że przez Pułkownika Hare istotnie umowy jakie zawięzywane były. — Dzisiaj, jak się zdaje, zmieniawszy zdanie swoje, głosi o następujących warunkach kapitulacyi, przełożonych niby przez Dom Miguela, a odrzuconych przez Dom Pedra: 1) Ogólne ulaskawienie; 2) aby Dom Miguelowi wszystkie należące mu się jako Infantowi własności i dochody zostawiono; 3) aby považano własność kościoła.

Francya.

Z Paryża, dnia 23. Września.

Ministryum nasze nareszcie swego dokazało Pan Lelewel z granic Francyi wyjechał, udawszy się z Lille do Tournay. Urząd politycy zaświadczył, że go istotnie teraz w Francyi nie ma. (Patrz artykuł z Bruxelli.)

Z dnia 24. Września.

Journal de Paris zawiera następujące urzędowe doniesienie z Strasburga: „Pana Myjonnet przyaresztowano w momencie, kiedy chciał przejeżdżać przez granicę, aby się udać do Pragi; znaleziono u niego ważne papiery, które natychmiast zabrano i królewskiemu Prokuratorowi wręczono, do którego też posiadacza samego odesłano. Niejaki Pinault, mu towarzyszący, został także ujęty. Zabranie tych papierów spowodowało rząd do aresztowania innych jeszcze osób, między którymi wymieniają Pana Macquillé i adwokata Buroleau, udających się do Pragi.

Dziennik Tribune donosi, iż Xiążę Broglie prosił znowu Króla o uwolnienie od urzędu, lecz Monarcha nie przychylił się do życzenia jego.

Radzca Stanu Degerando, członek Instytutu, wyjechał d. 15. b. m. w zleceniu rządu do Wiednia.

N. Cesarz Jmó Rossyjski darował tutejszej akademii umiejętności cztery paki z pełnym zbiorem minerałów rossyjskich; są między niemi sztuki wielkiej wartości, jak np. sztuka złota wydobytego w Rossyi, jeden funt ważąca. Na posiedzeniu rzeczonyj akademii d. 15. b. m. przeczytano pismo, w którym Hrabia Pozzo di Borgo donosi o tém postaniu. Wydział mineralogiczny i Sekretarz P. Arago otrzymali polecenie, aby te paki otworzyli i zdali raport, który ma być zasadą w ułożeniu pisma akademii, obejmującego podziękowanie.

Z powodu ogłoszenia powszechnój amnestyi nadanej przez Xięcia Luki, mieszkańcy miasta tego oświecili domy swoje, i ciągnęli powóz Xięcia, wyprzągłszy konie.

Dzienniki tutejsze donoszą, iż Pan Villeroy, wynalazca statku mogącego płynąć pod wodą, wynalazł aparat, za pomocą którego okręt nie może utonąć. Liczne nieszczęścia zrządzone przez ostatnią burzę na morzu, czynią ten wynalazek bardzo użytecznym. Nie przeszkadza on bynajmniej pośpiechowi w żegludze i tylko ludzi i towary od utonięcia zabezpiecza. Aparat taki kosztuje blisko 4000 franków dla okrętu, mogącego wiażyć 100 beczek ładunku. Wynalazca przesłał swoje odkrycie Ministrowi marynarki i handlu.

Dziennik Indicateur de Bordeaux donosi na mocy listów z Lizbony, iż żywności jest tam podostatkiem, tak dalece, iż funt mięsa, który po zajęciu tej stolicy przez Dom Pedra placono po 2 franki, teraz kosztuje tylko 3 sous.

~~~~~

Rozmaite wiadomości.

Z Wrocławia, dnia 25. Wrześn. — Dnia 18. m. b. mieliśmy ukontentowanie ujrzyć w mieście naszym 11. zgromadzenie badaczów natury. Radzca i Dr. Wendt, zagał mową pierwsze posiedzenie, poczem Radzca i Dr. Otto odczytał statuta zgromadzenia i rapport o nadesłanych darach. — Baron Alexander Humboldt odczytał potem pierwszą rozprawę „O wpływie jaki na ożywienie nauk przyrodzonych wywarł kierunek nowoczesnej literatury, malarstwa krajowidzów i pielęgnowanie roślin zagranicznych.“ Po tej nadzwyczaj zajmującej rozprawie nastąpiło odczytanie artykułu Profesora i Dr. Wilbrand (z Giessen) o wyrabianiu cukru z różnego rodzaju klonów. Dr. Majer, z Bukarestu, zdał potem sprawę o urządzeniach lekarskich w Xięstwie Wołoskiem i o zasługach jakie w tej mierze położył tamże Cesarsko-Rossyjski General Kisselew. Zakończył tę sessyą Professor i Dr. Schulz z Berlina, czytając rzecz o funkcyi trawienia, poczem też zgromadzenie wesolo do przyrządzonego wspólnego stołu zasiadli. — Na drugiem posiedzeniu odczytał Dr. Wansmann z Wrocławia rozprawę o jakimś się. Dr. Pulst z tegoż miasta zdał sprawę o przypadku udanej głuchoty, który się w Wrocławiu wydarzył. Dziewczyna 14letnia starała się przez długi czas uchodzić z rzadkim uporem za pozbawioną słuchą. Naczelnik ogrodu botanicznego w Wrocławiu Schauer, miał mowę o ogrodach botanicznych i ich urządzeniu. Professor i Dr. Göppert z Wrocławia, nadesłał rozprawę o wpływie, jaki Jod, Brom, Chlor, kwasy i alkalie mają na zawięzywanie się nasion roślinnych. Tę rozprawę odczytał Professor Scholz z Wrocławia. Wkońcu doniósł Radzca

i Dr. Otto, iż towarzystwo otrzymało jeszcze kilka listów z powinszowaniem. — Dnia 21go nastąpił wybór miasta Stutgardu, w którym roku przyszłego odbędzie się zjazd badaczy natury. — Honorowemi Prezesami rozmaitych wydziałów obrano: W wydziale lekarskim Radzcę i Dr. Rust; w botanicznym Roberta Brown; w mineralogicznym Hrabiego Sternberg z Pragi. Dział fizyczno-chemiczny obrał dla 3ch swoich oddziałów, 3ch Prezesów, którymi są: Dyrektor Littrow i Professor Baumgartner z Wiednia, a Dr. Reichenbach z Błańska w Morawii. Dział zoologiczno-anatomiczno-fizyologiczny nie wybrał żadnego stałego Prezesa, lecz postanowił, aby krzesło prezowskie zajmowali w nim kolejno następujący członkowie: Dnia 19. Września Radzca i Dr. Carus z Drezna; dn. 20. Radzca i Dr. Fromep z Weimar; dnia 21. Professor i Dr. Retzius ze Sztokolmu; dnia 23 Professor i Dr. Wilbrand z Giessen; dn. 24. Radzca i Dr. Ritgen z Giessen; a d. 25. Dr. Fitzinger z Wiednia.

Minister francuzki Thiers napisał w swoich dziejach rewolucyi francuzkiej (VI. 377.): „Trybunał rewolucyjny popełniał szczególniejsze błędy. Pewien szanowny starzec, Loizerolles zwany, słysząc, jak miasto syna, imię jego czytają z listy skazanych na śmierć, nie przyznaje się do własnej osoby i ginie pod gilotyną. Niebawem powtórnie skazują syna na śmierć, gdyż pokazało się, że kto inny karę za niego odebrał. Tak, lubo ojciec zginął już pierwej, jednakże i syna stracono.“ (Dziejopisarz popełnił tu błąd nie mały, przyznawszy Trybunałowi rewolucyjnemu występki, którego nie zrobił, syn bowiem owego Loizerolles żyje dotąd. Niedawno napisał do Pana Thiers list następującej treści: „Ponieważ W Pan jako dziejopisarz zabiłeś mię, chciój więc jako Minister wyznaczeniem mi jakiejkolwiek płacy przedłużyć życie moje.“)

W Rzymie umarł niedawno Piotr Guerin, jeden z pierwszych malarzów francuzkich nowszego czasu. Urodzony w Paryżu r. 1774., otrzymał w r. 1794. za dzieło malarskie wielką nagrodę w Rzymie. Wykształcił znaczną liczbę wyszczególniających się uczniów, i robiących zaszczyt teraz francuzkiej szkole malarskiej, a pomiędzy którymi Delacroix, Delaroche, Cogniet i i. w. na osobliwe zasługują wspomnienie.

ZAPOZEW EDYKTALNY.

Wierzytciele niewiadomi którzy bądź z jakichkolwiek zasad prawnych do Król. Pruskiej

kassy kobyłarni krajowej od dnia 1go miesiąca Stycznia 1832. r., aż do dnia ostatniego miesiąca Grudnia 1832. r., a do Król. Pruskiej kassy Poznańskiej urzędowej kobyłarni krajowej w Sierakowie od dnia 24. Czerwca 1829. r. aż do dnia 24. Czerwca 1832. r. rachując, pretensye mieć mniemają, wzywają się niniejszém, aby się w tym względzie u Król. Pruskiego koniuszego, Majora v. d. Brinken w Sierakowie zgłosili, najpóźniej zaś w terminie na

dzień 8. Listopada r. b.

naznaczonym, w izbie naszej instrukcyiniej osobicie lub przez prawnie dozwolonych pełnomocników, na których im Ur. Roestla, Wolnego, Mallow i Hünke, Kommissarzy sprawiedliwości, podajemy, stawili, pretensye swe podali i udowodnili, inaczej zostaną po upływie powyższego terminu za pretensye swe do kass rzeczonych utracających, uznani, i jedynie do tych osób odesłani, z którymi kontrakty zawarli.

Międzyrzecz, dnia 23. Kwietnia 1833.

Król. Pr. Sad Ziemiański.

Wyciąg z Berlińskiego kursu papierów i pieniędzy.

Dnia 1. Październ. 1833.	Papierami	Gotowizną
Oblig. długu państwa . . .	96 $\frac{3}{4}$	96 $\frac{1}{2}$
Oblig. bankowe aż do włącznie lit. H.	—	—
Zachodnio-Pruskie listy zastawne	98 $\frac{1}{2}$	97 $\frac{1}{2}$
Listy zastawne W. Xięstwa Poznańskiego	—	101 $\frac{1}{2}$
Wschodnio-Pruskie	100 $\frac{1}{2}$	—
Szląskie	105 $\frac{1}{2}$	—

Ceny zboża w Berlinie.

Dnia 30. Września 1833.

Lądem:	Tal. égr. fen.			Tal. égr. fen.		
	Tal.	égr.	fen.	Tal.	égr.	fen.
Pszenica	1	22	6	1	15	—
Zyto	1	9	—	1	5	6
Jęczmień wielki	—	28	9	—	—	—
Jęczmień mały	—	27	6	—	25	—
Owies	—	25	—	—	20	—
Groch	—	—	—	—	—	—
Woda:	Tal.	égr.	fen.	Tal.	égr.	fen.
Pszenica (biała)	2	2	6	1	27	6
Zyto	1	10	—	1	7	6
Jęczmień wielki	—	—	—	—	—	—
Jęczmień mały	—	—	—	—	—	—
Owies	—	22	6	—	21	3
Groch	—	—	—	—	—	—
Kopa słomy	8	—	—	6	27	6
Cetnar siana	1	5	—	—	20	—